

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

10. SINIF

**5. ÜNİTE: İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE
İTİKADİ SİYASİ ve FIKHİ YORUMLAR**

**Dinî Yorum Farklılıklarının Sebepleri
Dinî Yorumlarla İlgili Bazı Kavramlar**

Neler Öğreneceğiz?

- **Dinî yorum farklılıklarının** oluşmasına neden olan etmenler:
siyasi sebepler, dinî metinlerden kaynaklanan sebepler
- Dinî yorumlarla ilgili bazı kavramlar
- **Mezhep** kavramının terim ve sözlük anlamı
- **İtikadi** ve **fıkhi** mezhepler

Siyasi Sebepler

- Siyasi sebepler dinin anlaşılması ve uygulanmasında doğrudan veya dolaylı olarak etkisini göstermiştir.

Siyasetin Dinî Anlayışlar Üzerindeki Etkisine Örnekler

Belirli bir dinî yorumun **öne çıkarılması**

Diğer yorumların **görmezden gelinmesi**

Kişilerin kendi **siyasi düşüncelerini** öne çıkarması

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) vefatından sonra **kimin halife olacağıyla** ilgili tartışmalar, ileri sürülen görüşler ve her görüşün ayet ve hadislerle delillendirilmesi yönündeki çabalar **birçok mezhebi ortaya çıkarmıştır.**

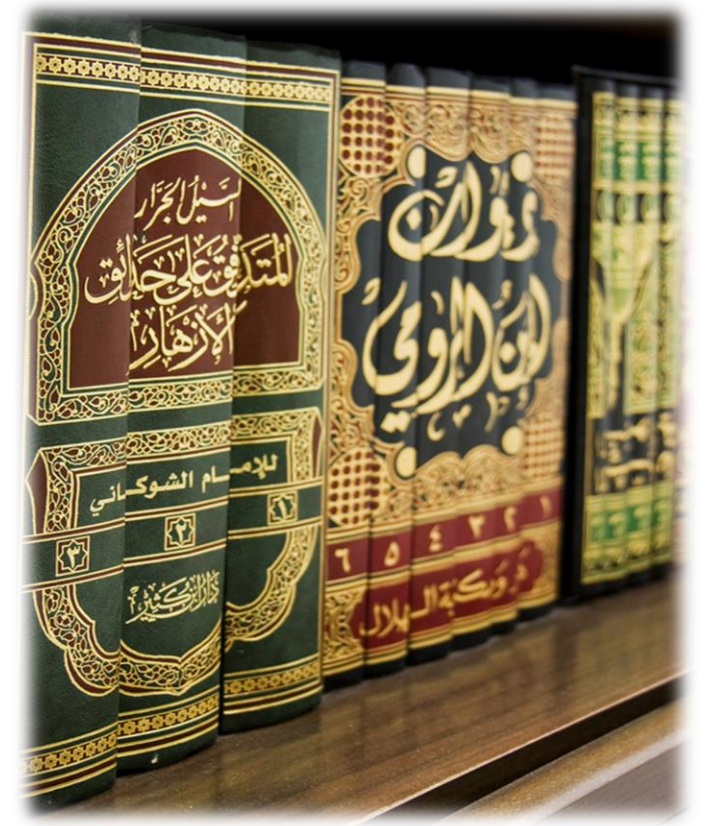
- Hz. Ali (r.a.) ile Hz. Aişe (r.a.) arasında meydana gelen **Cemel Vakası** ile Hz. Ali (r.a.) ve Muâviye arasında meydana gelen **Sıffîn Savaşı**; **Haricilik** ve **Şiilik** gibi **siyasi-itikadi** ekollerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

- Bu savaşlarda ölen ve öldürülen Müslümanların dünya ve ahiretteki durumlarının ne olacağıyla ilgili tartışmalar da **Mürcie** ve **Mutezile** gibi itikadi yorumların doğmasına zemin hazırlamıştır.

Dinî Metinlerden Kaynaklanan Sebepler

- Ayet ve hadislerin tamamı anlam bakımından herkesin anlayacağı kadar açık değildir.
- Bazıları daha kolay anlaşılırken bazılarının anlamı kapalıdır ve bu sebeple yoruma ihtiyaç duyar.
- Bu metinlerde geçen bazı kavram ve ifadeler, farklı anlayış ve yorumların ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

- Yorum farklılıkları düşünce alanında bir dinamizme ve canlılığa neden olur.
- İslam toplumlarında ortaya çıkan farklı anlayışlar dinî anlamayı ve uygulamayı kolaylaştırmıştır.
- Yorum farklılıkları, farklı kültür ve milletlerin İslam'ı kolayca benimsemesinde etkili olmuştur.

Din anlayışında ortaya çıkan farklı yorumlar bir **zenginliktir**.

- **Mezhep denince ne anlıyorsunuz?**

Hangi doktor
daha iyi?

İslam dininin üç temel boyutu vardır:

İnanç

İslam dininin inanç esaslarını "**İslam itikadı**" oluşturur. İslam itikadını delilleriyle savunan ilme ise **Kelam** denmektedir.

İbadet

İslam'ın ibadet anlayışı ve prensipleri "fıkıh" terimiyle ifade edilir. **Fıkıh** ibadet hayatına dair prensipleri ele alır.

Ahlak

İslam ahlakının temel özellikleri; iyilik ve erdem anlayışını oluşturur.

- Dinin esaslarına bağlı kalınarak ve zamanın şartları gözetilerek İslam dininin **ibadet** konularında yapılan farklı yorumlar vardır.
- Bu farklı yorumlar "**mezhep**" adı altında ele alınır.

- İslam'ın **inanç esasları, ibadetleri ve sosyal hayatla** ilgili kuralları vahiy ile ortaya konulmuştur.
- Hz. Peygamber'in sünnetiyle hayata aktarılan dinin, farklı kültürlere sahip toplumlar tarafından anlaşılması ve yorumlanması mezhepleri ortaya çıkarmıştır.

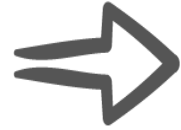

Mezhep

Sözlük Anlamı:

Gidilecek yer, yol, takip edilen yöntem, ekol

Terim Anlamı:

Dinin inanç esaslarını veya amelî hükümlerini anlama ve yorumlama konusunda kendine özgü yaklaşımlara sahip düşünce sistemi; bu yaklaşımlar etrafında meydana gelen ekolleşmenin ürünü olan ilmi ve fikri birikimdir.

İtikadi/Siyasi Mezhepler

İslam dininin inanç esaslarına yönelik ortaya çıkan mezheplerdir. Bunlara fırka da denir.

Ameli/Fıkhi Mezhepler

İslam dininin amel ve ibadet esaslarına yönelik ortaya çıkan mezheplerdir.

- İtikadi/siyasi mezhepler ile ameli/fıkhi mezhepleri birbirlerinden kesin ve kalın çizgilerle ayırmak mümkün olmayabilir.
- İtikadi mezheplerin ortaya çıkışında siyasi sebepler olabilir.
- Siyasi bir fırkanın ortaya çıkışında da itikadi ve fıkhi gerekçeler olabilir.

1. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) vefatından sonra İslam dini, Arap Yarımadası dışında da çeşitli bölgeler ve toplumlar arasında hızla yayılmış, böylece Müslümanlar farklı inanç, kültür ve âdetlere mensup insanlarla karşılaşmışlardır. Yeni gelişmelerle Müslümanlar arasında ortaya çıkan siyasi ve dinî sorunlar ile bu sorunlara üretilen çeşitli çözümler, farklı yorumların ortaya çıkmasını da beraberinde getirmiştir. Yorum, ekol veya mezhep; dinin anlaşılması ve uygulanmasıyla ilgili olarak zamanla ortaya çıkan fikrî ve beşerî oluşumların genel adı olmuştur.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında farklı inançta insanlarla karşılaşılmamıştır.
- B) İslam Hz. Peygamber (s.a.v.) hayatta iken Asya ve Afrika'da yayılmıştır.
- C) Farklı kültürlerle etkileşim sonucu ortaya atılan her yeni yorum İslam'a aykırıdır.
- D) Müslümanlar arasındaki bazı siyasi sorunlardan yeni mezhepler ortaya çıkmıştır.
- E) Dinin anlaşılması ile ilgili yeni yorumlar hicrî üçüncü asırda son bulmuştur.

2. Hz. Peygamber (s.a.v.) ve ilk dört halife dönemlerinde meydana gelen bazı olayların farklı şekillerde yorumlanması Müslümanlar arasında çeşitli mezheplerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen olaylardan değildir?

- A) Kimin halife olacağı
- B) Cemel Vakası
- C) Sıffin Savaşı
- D) Hakem hadisesi
- E) Kur'an nüshalarının çoğaltılması

Neler Öğrendik?

- İnsanların **siyasi olaylar** karşısındaki tutumları yorum farklılıklarının oluşmasına sebep olmuştur.
- Aynı **dinî metinlere** başvuran farklı bireyler kendi bakış açılarıyla yorum yapmışlar, bu da farklı yorumların çıkmasına neden olmuştur.
- **Mezhep**, çevresel faktörlerin çeşitliliğine göre şekillenen, insanın **dini yorumlama şekillerini** ifade eder.
- Mezhepler, **itikadi** ve **fıkhi** mezhepler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hazırlayan
Halime KARAMAN